

577.

**I ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH**

z dnia 9 października 1933 r.

**w sprawie wykonania ustawy o częściowej zmianie
ustroju samorządu terytorjalnego.**

Na podstawie art. 129 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) zarządzam co następuje:

Objaśnienia wstępne.

§ 1. (1) Artykuły, powołane w niniejszym rozporządzeniu bez bliższego określenia, oznaczają postanowienia ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294).

(2) Paragrafy, powołane w niniejszym rozporządzeniu bez bliższego określenia, oznaczają przepisy niniejszego rozporządzenia.

Do art. 3.

§ 2. (1) Warunkowi, przewidzianemu w ust. (1) lit. a) art. 3, odpowiada każdy, kto ukończył 24 lata najpóźniej w przededniu zarządzenia wyborów do organu ustrojowego danego związku samorządowego.

(2) Przy ustalaniu rocznego zamieszkania w myśl ust. (1) lit. b) art. 3 bierze się pod uwagę dzień zarządzenia wyborów łącznie z okresem, bezpośrednio poprzedzającym tę datę.

(3) Pozbawiony jest prawa wybierania i wybieralności do organów ustrojowych każdy, komu nie przysługuje prawo wybierania do Sejmu w myśl art. 3 ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. zawierającej ordynację wyborczą do Sejmu (Dz. U. R. P. Nr. 66, poz. 590) z uwzględnieniem zmian, wynikających z Kodeksu Karnego, zawartego w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 571).

§ 3. (1) Od warunku jednorocznego zamieszkania w myśl ust. (2) lit. a) art. 3 zwolnieni są właściciele lub posiadacze nieruchomości, położonych na obszarze danego związku samorządowego, jeżeli osoby te mieszkały na tym obszarze w przededniu zarządzenia wyborów. Prawa wyborcze tych osób ustala się z urzędu na podstawie danych, posiadanych lub zebranych przez właściwy zarząd gminny lub miejski.

(2) Jeżeli chodzi o posiadaczy nieruchomości, postanowienia ust. (2) lit. a) art. 3 odnoszą się jedynie do osób, które wykonywają prawo posiadania w charakterze właścicieli, nie mogą jednak wykazać się tytułem własności.

§ 4. (1) Funkcjonariuszami państwowymi w rozumieniu ust. (2) lit. b) art. 3 są osoby, pozostające w stosunku służbowym do Państwa (władz,

urzędów, zakładów i innych instytucji), bez względu na charakter stosunku służbowego, jak: funkcjonariusze państwowej służby cywilnej (urzędnicy i funkcjonariusze niżsi), pracownicy kontraktowi, oficerowie i szeregowi policji państwowej i straży granicznej, profesorowie, pomocnicze siły naukowe, nauczyciele wszelkich państwowych zakładów naukowych i publicznych szkół powszechnych, sędziowie, asesorowie sądowi, płatni aplikanci sądowi i Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, prokuratorowie, wiceprokuratorowie i podprokuratorowie i t. p., a ponadto na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego przełożeni obszarów dworskich oraz wójtowie i funkcjonariusze wójtostw do czasu ich zniesienia w myśl art. 91 i 92.

(2) Funkcjonariuszami państwowych przedsiębiorstw i monopoli są umysłowi i fizyczni funkcjonariusze (pracownicy) wszelkich instytucji i zakładów państwowych, wydzielonych w obowiązującej w dniu zarządzenia wyborów ustawie skarbowej w odrębne przedsiębiorstwa państwowe oraz pracownicy Polskiego Monopoli Solnego, Polskiego Monopoli Tytoniowego, Państwowego Monopoli Spirytusowego tudzież Loterii Państwowej.

(3) Funkcjonariuszami samorządu terytorjalnego są: członkowie organów zarządzających związków samorządowych, pracownicy umysłowi i fizyczni urzędów, instytucji, urzędzeń, zakładów i przedsiębiorstw, należących i utrzymywanych lub dzierżawionych przez związki samorządowe, z wyłączeniem urzędzeń, zakładów i przedsiębiorstw, wypuszczonych w dzierżawę, członkowie zarządów oraz funkcjonariusze związków międzykomunalnych, komunalnych kas oszczędności i gminnych kas wiejskich pożyczkowo-oszczędnościowych tudzież funkcjonariusze, opłacani przez Skarb Śląski.

(4) Funkcjonariuszami samorządu gospodarczego są członkowie zarządów oraz pracownicy umysłowi i fizyczni izb rolniczych, rzemieślniczych oraz izb przemysłowo-handlowych.

(5) Postanowienia, zawarte w ust. (2) lit. b) art. 3, nie odnoszą się do funkcjonariuszów, przeniesionych na emeryturę.

(6) Ze zwolnienia od warunku rocznego zamieszkania mogą korzystać w myśl ust. (2) lit. b) art. 3 jedynie duchowni wyznań, uznanych przez Państwo.

§ 5. Do rodziny osób, o których mowa w ust. (2) lit. b) art. 3, wchodzi:

- a) żona i mąż sądownie nieseparowani,
- b) dzieci ślubne i uprawnione tudzież pasierby,
- c) rodzice i dalsi wstępni, jeżeli osoby, wymienione w punktach a) — c), mieszkają razem z wyborcą we wspólnym lokalu.

§ 6. Warunkowi zamieszkania w myśl art. 3 odpowiada, kto ma rzeczywiste miejsce zamieszkania w jakiegokolwiek nieruchomości w obrębie danego związku samorządowego w rozumieniu przepisów § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 października 1930 r. o meldunkach i księgach ludności (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 653) i jest zapisany, bądź ma prawo być zapisanym w re-

jestrze mieszkańców danej gminy. Prawo takie stwierdza zarząd gminy (art. 1 ust. 5).

§ 7. Przez obywateli honorowych w myśl ust. (4) rozumieć należy obywateli polskich, którym gmina nadała obywatelstwo honorowe na podstawie art. 43 ust. (1) lit. y) lub na podstawie przepisów, obowiązujących w tym zakresie przed wejściem w życie ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego.

Do art. 4.

§ 8. Warunkowi wieku, przewidzianemu w ust. (1) art. 4, odpowiada każdy, kto ukończył 30 lat najpóźniej w przededniu zarządzenia wyborów do organu ustrojowego danego związku samorządowego.

Do art. 5.

§ 9. (1) Ograniczenia, przewidziane w ust. (1) art. 5, odnoszą się do funkcjonariuszów państwowych (§ 4 ust. 1) wszystkich działów służby, zespolonych w powiatowych i wojewódzkich władzach administracji ogólnej, jeżeli dany związek samorządowy, o którego organ ustrojowy chodzi, leży na obszarze działania tych władz. Co się tyczy organów ustrojowych m. st. Warszawy ograniczenia te odnoszą się do funkcjonariuszów starostw grodzkich, Komisarjatu Rządu m. st. Warszawy oraz funkcjonariuszów zarządu centralnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

(2) Osoby, o których mowa w ust. (1) art. 5, odpowiadając warunkom prawa wybieralności, mogą na zasadach ogólnie obowiązujących występować jako kandydaci na każde stanowisko z wyboru w organach ustrojowych związku samorządowego, jeżeli dotyczące ich przepisy służbowe tego im nie wzbraniają lub sprawy powyższej nie regulują inaczej. Przyjąć wybór osoby te mogą jedynie z warunkiem, że przed objęciem stanowiska w organie ustrojowym związku samorządowego, najpóźniej w ciągu 4-ch tygodni po dokonaniu ich wyboru, albo ostatecznym rozstrzygnięciu protestu (art. 31, 42, 58 i 97) w razie wniesienia go przeciw wyborowi, zostaną zwolnione z zajmowanego stanowiska.

(3) Prawo kandydowania na stanowisko z wyboru w organach ustrojowych związku samorządowego przysługuje również funkcjonariuszom tego związku oraz jego zakładów i przedsiębiorstw.

§ 10. (1) Przez „posadę” w związku samorządowym rozumieć należy każde płatne stanowisko w tym związku.

(2) Funkcjonariusz związku samorządowego oraz jego zakładów i przedsiębiorstw obowiązany jest zgłosić dobrowolne ustąpienie z dotychczasowej posady równocześnie ze złożeniem oświadczenia o przyjęciu wyboru do organu ustrojowego, jeżeli zaś wybór wymaga zatwierdzenia, najpóźniej następnego dnia po otrzymaniu wiadomości na piśmie o zatwierdzeniu.

(3) Niezgłoszenie ustąpienia z posady w powyższych terminach pociąga za sobą skutek, przewidziany w ust. (3) art. 5.

Do art. 6.

§ 11. (1) Do niepłatnych stanowisk z wyboru, do których stosuje się postanowienia ust. (1) art. 6, należą stanowiska: radnych w gminach wiejskich, miastach i powiatowych związkach samorządowych, podwójcich, niezawodowych wiceburmistrzów, ławników w miastach i gminach wiejskich oraz członków wydziałów powiatowych.

(2) Postanowień ust. (1) art. 6 nie stosuje się do osób, o których mowa w ust. (1) i (2) art. 5, w razie nieprzyjęcia wyboru na stanowiska, przewidziane w ustępie poprzednim niniejszego paragrafu, lub złożenia mandatu, a to w przypadku, gdy odmowa przyjęcia wyboru lub złożenia mandatu nastąpiło jedynie wskutek braku zgody władz przełożonych na dobrowolne ustąpienie interesowanej osoby ze służby państwowej (wojskowej) albo samorządowej.

§ 12. (1) Urzędem publicznym w myśl ust. (2) art. 6 jest:

1) mandat posła lub senatora,

2) każde płatne stanowisko w instytucji państwowej, oparte na stosunku służbowym do Państwa (§ 4 ust. 1 i 2), bez względu na charakter tego stosunku,

3) każde płatne stanowisko w instytucji samorządu gospodarczego (izbie rolniczej, rzemieślniczej, przemysłowo-handlowej), bez względu na sposób powoływania i charakter spełnianych funkcji, a ponadto

4) każde płatne stanowisko w innych instytucjach publiczno-prawnych.

(2) Natomiast nie jest urzędem publicznym w myśl art. 6 mandat członka wszelkich organów wyborczych do ciał ustawodawczych, samorządu terytorjalnego, gospodarczego i zawodowego, ubezpieczeń społecznych i t. p., mandat członka wszelkich zbiorowych organów ustrojowych instytucji publiczno-prawnych oraz stanowisko członka obywatelskich albo obywatelsko-urzędniczych ciał zbiorowych (rad, komisji i t. p.), współdziałających z władzami państwowymi z głosem stanowczym lub doradczym, jeżeli do mandatu lub stanowiska nie jest przywiązane stałe wynagrodzenie (uposażenie).

§ 13. Do stwierdzenia w przypadkach spornych, czy zachodzą okoliczności, ustawowo uprawniające do złożenia mandatu przed upływem kadencji organu ustrojowego, powołane są władze, wymienione w ust. (4) art. 6.

§ 14. (1) Przy orzekaniu w sprawach, przewidzianych w ust. (5) art. 6, kierować się należy zasadami, zawartymi w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

(2) Przy ustalaniu wymiaru świadczenia, o którym mowa w ust. (5) art. 6, należy brać pod uwagę stopień wyrobienia obywatelskiego osoby, uchylającej się od sprawowania mandatu, wagę i powody naruszenia postanowień art. 6 oraz położenie gospodarcze i stan majątkowy osoby, na którą ma być świadczenie nałożone.

Do art. 19.

§ 15. (1) Udział w zebraniu gromadzkim mają obywatele polscy bez różnicy płci, którzy mają ukończone 24 lata i mieszkają przynajmniej od roku na obszarze gromady, bądź przez czas krótszy, jeżeli są właścicielami lub posiadaczami nieruchomości w obrębie gromady. Postanowienia, zawarte w zdaniu drugim ustępu pierwszego i ustępie ostatnim § 3 oraz w § 6, mają tu odpowiednie zastosowanie.

(2) Prawo udziału w zebraniu gromadzkim nie przysługuje osobom, ukaranym prawomocnym wyrokiem sądowym za przestępstwa, pociągające za sobą z mocy prawa lub z mocy wyroku sądowego utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych.

(3) Prawo udziału w zebraniu gromadzkim ulega zawieszeniu na czas postępowania karnego w sprawach o zbrodnię, za którą w myśl art. 47 § 1 Kodeksu Karnego sąd orzeka utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, a to od chwili wszczęcia śledztwa, w postępowaniu zaś karnym bez śledztwa od chwili doręczenia aktu oskarżenia (art. 3 ust. 5).

(4) Prawo udziału w zebraniu gromadzkim nie przysługuje niezawodowym wojskowym służby czynnej (art. 3 ust. 6).

§ 16. Warunek jednorocznego zamieszkania nie dotyczy osób, wymienionych pod lit. b) ust. (2) art. 3, przyczem stosuje się w tym zakresie postanowienia §§ 4 i 5.

Do art. 20.

§ 17. Zastępca sołtysa zastępuje sołtysa w razie jego nieobecności w gromadzie oraz w czasie niemożności pełnienia przez niego obowiązków służbowych, jak również w przypadkach, gdy stanowisko sołtysa nie jest czasowo obsadzone, bądź sołtys został zawieszony w czynnościach służbowych (art. 7 ust. 2, art. 24 ust. 6).

§ 18. Osoby, powołane na urząd sołtysa w drodze nominacji w myśl postanowień art. 20 ust. (5), muszą odpowiadać warunkom prawa wybieralności w myśl ust. (2) art. 20.

§ 19. Sołtys i podsołtys przed objęciem urzędowania składają na ręce starosty powiatowego lub jego zastępcy przysięgę bądź przyrzeczenie służbowe według roty, przewidzianej w §§ 29 — 30 z tą zmianą, że w brzmieniu roty po wyrazach: „dobro ogółu mieszkańców gminy . . .” dodaje się wyrazy „i gromady . . .”. W tym zakresie stosuje się również postanowienia § 31.

§ 20. (1) Sołtys (podsołtys) podlega służbowo wójtowi i wykonywa wszystkie jego polecenia w sprawach administracji samorządowej oraz w zakresie czynności wykonawczych władz rządowych.

(2) W razie stwierdzenia uchybień służbowych sołtysa (podsołtysa) wójt przedstawia wniosek staroście powiatowemu o ukaranie winnego w myśl art. 24 ust. (5).

§ 21. Sołtys nie może brać udziału i przewodniczyć w zebraniu gromadzkim, bądź w posiedzeniu rady gromadzkiej przy rozważaniu i decydowaniu sprawy jego wynagrodzenia. Przewodnictwo w takich razach powinien objąć wójt względnie podwójci (art. 24 ust. 4).

Do art. 21.

§ 22. Postanowienia art. 21 dotyczą osób, powołanych na urząd sołtysa bądź podsołtysa zarówno w drodze wyborów, jak i nominacji zgodnie z art. 20 ust. (5).

§ 23. W celu odmówienia przyjęcia urzędu sołtysa i podsołtysa lub złożenia mandatu przed upływem kadencji, osoby, uprawnione do tego w myśl ust. (2) art. 21, muszą złożyć oświadczenie na ręce przewodniczącego wydziału powiatowego. Osoby, ubiegające się o zwolnienie ich od obowiązku przyjęcia urzędu sołtysa (podsołtysa) albo o zezwolenie na złożenie tego urzędu przed upływem kadencji w myśl ust. (3) art. 21, winny wnieść prośbę do wydziału powiatowego, wskazując w niej uzasadniające okoliczności.

§ 24. Do orzekania w sprawach, objętych art. 21, oraz nakładania świadczeń pieniężnych na osoby, uchylające się od obowiązków, przewidzianych w ust. (1) art. 21, powołany jest wydział powiatowy. Przeciw decyzji wydziału powiatowego może strona w ciągu dni 14 po dniu jej otrzymania wnieść odwołanie do wojewody, który orzeka ostatecznie przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym.

§ 25. W sprawach, uregulowanych art. 21, stosuje się odpowiednio postanowienia §§ 12, 13 i 14.

Do art. 32.

§ 26. (1) Kto posiada prawo wybierania do rady gromadzkiej, obowiązany jest w razie powołania go do komisji wyborczej, ustanowionej zgodnie z regulaminem wyborczym do przeprowadzenia wyborów do tej rady, przyjąć tę godność i wykonywać bezpłatnie wszelkie czynności, wchodzące w zakres działania komisji.

(2) Postanowienia poprzedniego ustępu niniejszego paragrafu stosuje się również do osób, posiadających prawo wybierania do rady gminnej (art. 29), w razie powołania ich do komisji wyborczej, ustanowionej do przeprowadzenia wyborów do tej rady.

(3) Do odmówienia przyjęcia powyższej godności oraz złożenia jej przed rozwiązaniem się komisji wyborczej uprawniony jest każdy, kto odpowiada warunkom ust. (2) art. 6.

(4) Wydział powiatowy zwolni również od powyższego obowiązku w przypadkach, przewidzianych w ust. (3) art. 6.

(5) Do orzekania w sprawach, objętych art. 32, oraz nakładania świadczeń pieniężnych na osoby, uchylające się od obowiązków, wynikających z postanowień tegoż artykułu, powołany jest wydział powiatowy.

(6) Postanowienia §§ 12, 13 i 14 mają w zakresie niniejszego paragrafu odpowiednie zastosowanie.

Do art. 41.

§ 27. (1) Kto posiada prawo wybierania do rady miejskiej w danym mieście, ma miejsce zamieszkania i faktycznie przebywa na jego obszarze, obowiązany jest w razie powołania go do komisji wyborczej, ustanowionej zgodnie z regulaminem wyborczym do przeprowadzenia wyborów do rady miejskiej w tym mieście, przyjąć powyższą godność i wykonywać bezpłatnie wszelkie czynności, wchodzące w zakres działania komisji.

(2) Postanowienia ustępu trzeciego § 26 mają w powyższych sprawach całkowite zastosowanie. Wydział powiatowy w mieście, nie wydzielonym z powiatowego związku samorządowego, oraz magistrat (art. 44 ust. 4) w mieście wydzielonym zwolni również od powyższego obowiązku w przypadkach, przewidzianych w ust. (3) art. 6.

(3) Organa, przewidziane w ustępie poprzednim, powołane są do orzekania w sprawach, uregulowanych postanowieniami niniejszego paragrafu, oraz nakładania świadczeń pieniężnych na osoby, uchylające się od obowiązków, wynikających z powyższych przepisów.

(4) Postanowienia §§ 12, 13 i 14 mają w zakresie niniejszego paragrafu odpowiednie zastosowanie.

§ 28. (1) Jeżeli członkowie komisji wyborczej wskutek udziału w jej pracach ponieśli dotkliwy uszczerbek w swym zarobku dziennym, mają prawo do otrzymania z funduszków miejskich odszkodowania za dni rzeczywistej pracy w komisji, gdy czas tej pracy wynosi co najmniej 6 godzin na dobę. Odszkodowanie to nie może przekraczać w miastach, nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych, kwoty 10 zł, w miastach zaś wydzielonych zł 15 za każdy dzień pracy w komisji. Bliższe normy odszkodowania określa rada miejska.

(2) Czas pracy w komisji wyborczej stwierdza jej przewodniczący, odszkodowanie zaś przyznaje i wypłaca burmistrz (prezydent miasta) po uznaniu przedstawionych mu dowodów za dostatecznie uzasadniające prawo do odszkodowania i przeprowadzeniu w razie potrzeby odpowiedniego dochodzenia. Od decyzji burmistrza (prezydenta miasta) przysługuje stronie w ciągu dni 14 po dniu otrzymania decyzji prawo wniesienia odwołania do władzy nadzorczej, która rozstrzyga ostatecznie.

Do art. 51.

§ 29. (1) Przełożeni gmin (wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast (i ich zastępcy) podwójci, wiceburmistrzowie i wiceprezydenci) w ciągu dni 7 po zatwierdzeniu ich wyboru składają na ręce władzy, powołanej do zatwierdzenia, albo na ręce wyznaczonej przez tę władzę jej przedstawiciela przysięgę służbową według rot następującej:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że na urzędzie przy wykonywaniu obowiązków służbowych mieć będę zawsze na względzie interes Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę, oraz dobro ogółu miesz-

kańców gminy (miasta), wszystkich mieszkańców tych w równym mając zachowaniu, strzec będą pilnie obowiązujących przepisów, spełniać gorliwie, sumiennie i bezstronnie obowiązki mego urzędu, a tajemnicy urzędowej dochowam. Tak mi, Panie Boże, dopomóż”.

(2) Osoby wyznania chrześcijańskiego składają powyższą przysięgę przed krzyżem.

§ 30. (1) Osoby, należące do związków wyznaniowych menonitów, baptystów, ewangelicznych chrześcijan i adwentystów Dnia Siódmego, oraz inne osoby, którym ich religija nie pozwala na składanie przysięgi, jak również osoby, nie należące do żadnego prawnie uznanego wyznania, składają zamiast przysięgi w myśl art. 51 przyrzeczenie służbowe według następującej roty:

„Przyrzekam uroczyście, że na urzędzie przy wykonywaniu obowiązków służbowych mieć będę zawsze na względzie interes Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę, oraz dobro ogółu mieszkańców gminy (miasta), wszystkich mieszkańców tych w równym mając zachowaniu, strzec będę pilnie obowiązujących przepisów, spełniać gorliwie, sumiennie i bezstronnie obowiązki mego urzędu, a tajemnicy urzędowej dochowam”.

(2) Podczas wygłaszania rot, przyrzekający trzyma obie ręce opuszczone wdół, a po jej wygłoszeniu potwierdza przyrzeczenie służbowe podaniem ręki urzędnikowi, odbierającemu przyrzeczenie. Podanie ręki nie jest konieczne do ważności przyrzeczenia.

§ 31. Po złożeniu przysięgi lub przyrzeczenia służbowego spisuje się protokół, stwierdzający dzień i miejsce złożenia przysięgi lub przyrzeczenia, brzmienie roty oraz nazwisko i imię osoby, składającej i odbierającej przysięgę (przyrzeczenie). Protokół przechowuje w aktach urzędowych władza, odbierająca przysięgę lub przyrzeczenie służbowe.

Postanowienie końcowe.

§ 32. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na obszarze całego Państwa, z wyjątkiem województwa śląskiego.

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*